

EXCELLENTIE ONDERZOEK
ONTWIKKELINGEN IN MOTIVATIE VAN LEERLINGEN OP DE BREDE SCHOOL
ACADEMIE

Achtergrond van het onderzoek

In het schooljaar 2013-2014 heeft de Universiteit van Amsterdam onderzoek verricht naar onderwijs voor begaafde leerlingen. Een deel van het onderzoek is verricht op reguliere scholen (429 leerlingen) en bij leerlingen op de Brede School Academie (BSA) (85 leerlingen). In deze rapportage wordt verslag gedaan van de uitkomsten van de leerlingen op de BSA. De resultaten hebben betrekking op de cognitieve capaciteiten, motivatie, zelfvertrouwen en welbevinden van de leerlingen, ouderbetrokkenheid en de mate waarin lesgegeven wordt met autonomie.

Methode

Aan de leerlingen is gevraagd verschillende stellingen te beantwoorden, onder meer over hun motivatie, zelfvertrouwen en welbevinden op de BSA en op hun reguliere school. Ook aan de leerkrachten is gevraagd een aantal vragen over elke leerling te beantwoorden. Leerkrachten en leerlingen hebben gedurende het schooljaar driemaal dezelfde vragen beantwoord (m1 = aan begin van het schooljaar, m2 = halverwege het schooljaar, en m3 = aan het einde van het schooljaar).

In deze rapportage worden de uitkomsten van de leerlingen op de BSA vergeleken met leerlingen op reguliere scholen. In deze vergelijking is met behulp van statistische technieken rekening gehouden met de etnische en sociaal-economische achtergrond van de leerlingen, hun sekse, het leerjaar waarin zij zitten en hun cognitieve capaciteiten. Dat betekent dat de BSA leerlingen vergeleken worden met leerlingen op reguliere scholen die vergelijkbaar zijn. Ook worden in deze rapportage de antwoorden van de BSA leerlingen over hun motivatie, welbevinden en zelfvertrouwen op de BSA en op hun gewone school vergeleken. Deze vergelijkingen geven inzicht in de vraag of de motivatie, het welbevinden en het zelfvertrouwen zich bij leerlingen op de BSA gunstiger ontwikkelt dan bij vergelijkbare leerlingen die niet de BSA bezoeken.

Deze rapportage

In dit verslag worden allereerst de resultaten samengevat op pagina 4. Daarna worden per onderdeel (cognitieve capaciteiten, motivatie, zelfvertrouwen en welbevinden van de leerlingen, ouderbetrokkenheid en de mate waarin lesgegeven wordt met autonomie) de uitkomsten in meer detail besproken en met grafieken toegelicht.

Inhoudsopgave

Samenvatting van de belangrijkste conclusies 4

Resultaten

- Cognitieve capaciteiten en achtergrondkenmerken 5

- Motivatie 7

- Zelfvertrouwen, prestatiegerichtheid en falen vermijden 8

- Welbevinden 9

- Ouderbetrokkenheid 10

- Lesgeven met autonomie 11

Vervolg en contact 12

Samenvatting van de belangrijkste conclusies

In vergelijking met leerlingen met vergelijkbare achtergrondkenmerken op reguliere scholen, beschikken de BSA leerlingen over betere cognitieve capaciteiten. Dit geeft aan dat de BSA de slimste leerlingen heeft weten te selecteren.

BSA leerlingen blijken ook gemotiveerder dan vergelijkbare leerlingen op reguliere scholen. Dit geldt zowel voor de motivatie van de BSA leerlingen op de BSA als voor hun motivatie op hun gewone school. En ze zijn niet alleen bij aanvang van het schooljaar al gemotiveerder, gedurende het schooljaar neemt de motivatie van BSA leerlingen zowel op de BSA als op hun gewone school toe, terwijl de motivatie bij vergelijkbare leerlingen op reguliere scholen enigszins afneemt. Naast meer motivatie hebben BSA leerlingen ook meer zelfvertrouwen bij het leren dan reguliere leerlingen.

Ook met het welbevinden van de BSA leerlingen is het gunstig gesteld. BSA leerlingen ervaren meer positieve emoties en ervaren steeds minder negatieve emoties gedurende het jaar in vergelijking met reguliere leerlingen. Opvallend is dat de BSA leerlingen een toename rapporteren in hun welbevinden met hun medeleerlingen op de BSA, terwijl hun welbevinden met hun medeleerlingen op hun reguliere school lijkt af te nemen. Bij reguliere leerlingen blijft het welbevinden met medeleerlingen stabiel. Dit lijkt erop te wijzen dat de BSA leerlingen zich prettiger voelen bij hun medeleerlingen op de BSA en daardoor mogelijk minder positief gaan aankijken tegen hun medeleerlingen op hun gewone school.

Op de BSA blijkt de ouderbetrokkenheid hoger te zijn dan bij leerlingen op reguliere scholen. Dit werd zowel gevonden wanneer de mate van ouderbetrokkenheid gevraagd werd aan de leerlingen als wanneer het aan de leerkrachten gevraagd werd. Dit werd gevonden bij aanvang van het schooljaar, maar bovendien bleek ook dat ouderbetrokkenheid bij leerlingen op reguliere scholen gedurende het schooljaar licht afneemt en op de BSA licht toeneemt.

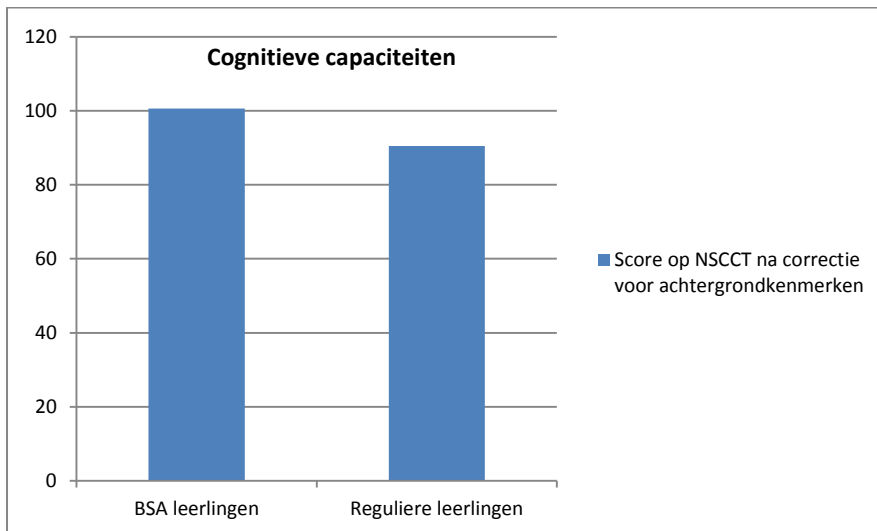
Tenslotte is gekeken naar mogelijke verschillen in onderwijsaanpak op de BSA en reguliere scholen. Specifiek is gekeken naar de mate van autonomie bij het lesgeven omdat dit volgens de literatuur een belangrijke voorwaarde is voor de motivatie van leerlingen. Autonomie-ondersteuning houdt in leerkrachten keuzemogelijkheden geven, leerlingen uitleggen waarom iets belangrijk is en ruimte te laten voor eventuele weerstand van leerlingen. Zowel aan leerkrachten als leerlingen is gevraagd naar de mate van autonomie. Zowel leerkrachten als leerlingen op de BSA rapporteren een hogere mate van autonomie dan leerkrachten en leerlingen op reguliere scholen. Bovendien is bij de BSA leerlingen een toename in ervaren autonomie op de BSA te zien terwijl er een afname zichtbaar is in de mate van autonomie die de BSA leerlingen op hun reguliere school ervaren.

Kortom, op de BSA zitten slimme, gemotiveerde leerlingen die zich daar prettig voelen. Er wordt lesgegeven op een wijze die bijdraagt aan de motivatie van de leerlingen. Bovendien wijzen de resultaten uit dat het bezoeken van de BSA de motivatie, het welbevinden en de betrokkenheid van ouders nog verder weet te verhogen.

Cognitieve capaciteiten en achtergrondkenmerken van de BSA leerlingen

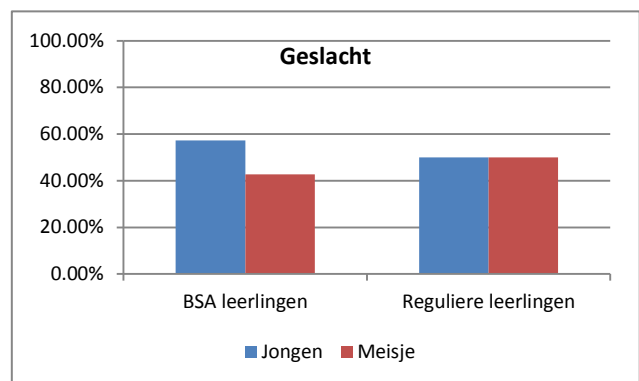
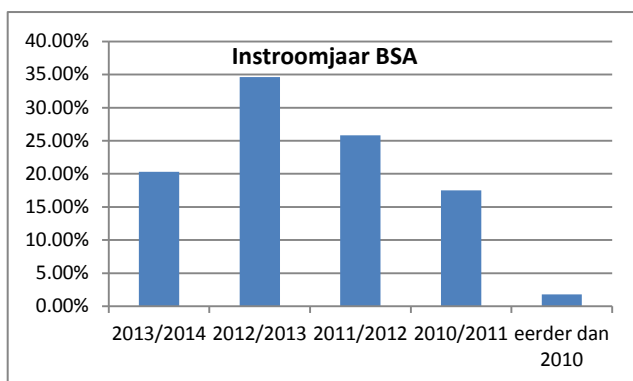
Cognitieve capaciteiten

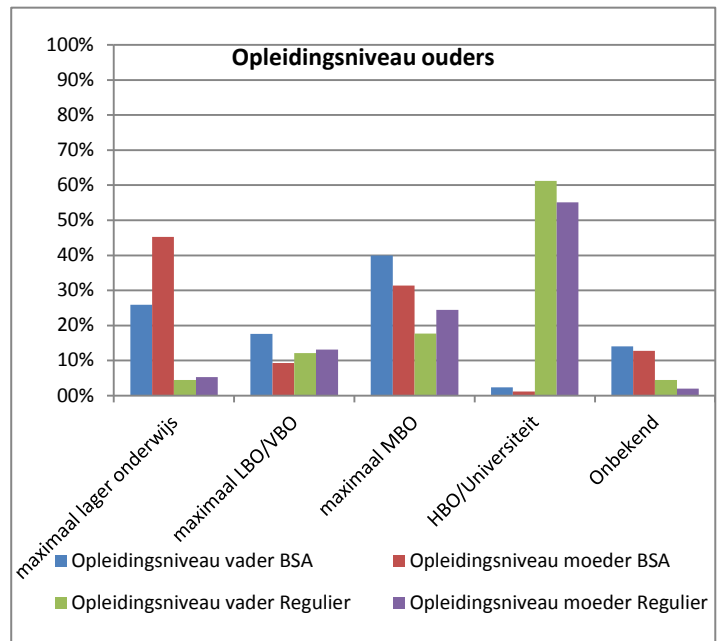
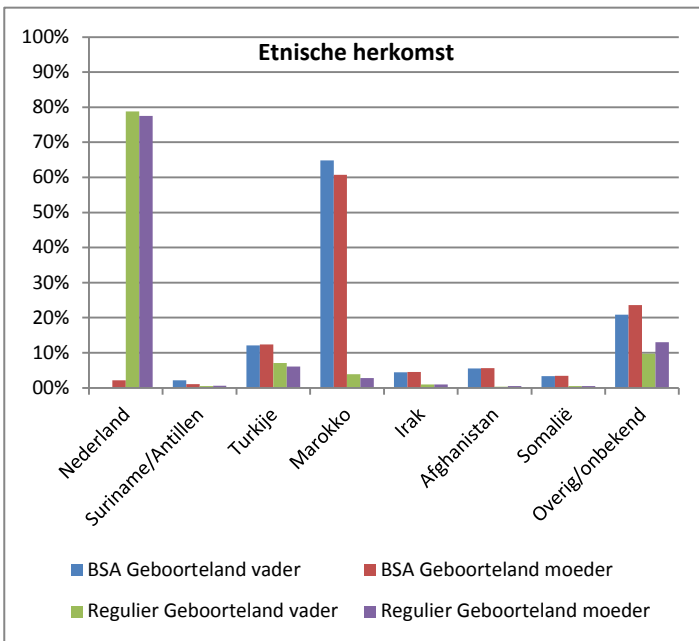
Aan het begin van het schooljaar is bij alle leerlingen een klassikale niet-schoolse cognitieve capaciteitentest (NSCCT) afgenomen. De BSA leerlingen blijken even hoog te scoren als leerlingen in het reguliere onderwijs op deze test. Echter, de BSA wordt voornamelijk bezocht door leerlingen met een allochtone achtergrond met relatief laag opgeleide ouders (zie volgende paragraaf). Wanneer voor de etnische achtergrond en het opleidingsniveau van de ouders wordt gecorrigeerd, blijken de BSA leerlingen gemiddeld hoger te scoren op de cognitieve capaciteitentest. In andere woorden, in vergelijking met leerlingen met *vergelijkbare* achtergrondkenmerken op reguliere scholen, beschikken de BSA leerlingen over betere cognitieve capaciteiten.

Achtergrondkenmerken

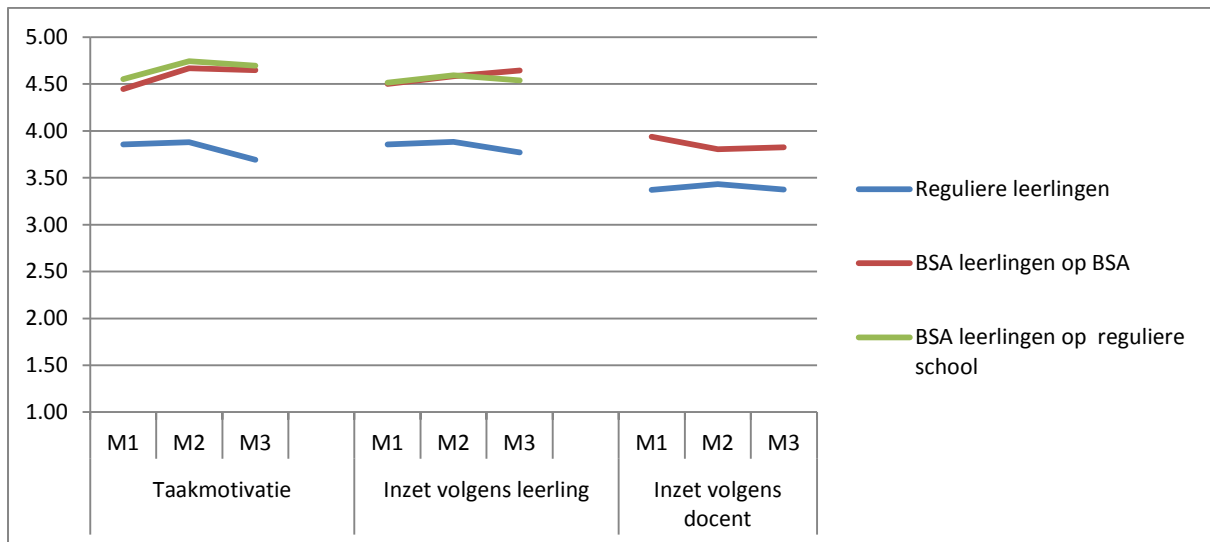
Als achtergrondinformatie zijn de achtergrondkenmerken van de BSA leerlingen in kaart gebracht. Onderstaande grafieken geven een overzicht van de achtergrondkenmerken van de BSA leerlingen en reguliere leerlingen. Achtereenvolgens zijn de gegevens over instroomjaar, geslacht, etnische herkomst en opleidingsniveau van de ouders uiteengezet. Het jaar waarin leerlingen gestart zijn bij de BSA is redelijk gelijkmatig verdeeld tussen de schooljaren 2010/2011, 2011/2012, 2012/2013 en het schooljaar waarin het onderzoek afgenomen is, namelijk 2013/2014. Gemiddeld wordt de BSA iets vaker door jongens dan door meisjes bezocht. Zoals verwacht zijn de leerlingen op de BSA in vergelijking met de leerlingen op reguliere scholen veel vaker van allochtone herkomst. Tevens zijn de ouders van de leerlingen op de BSA gemiddeld lager opgeleid.

Motivatie

Onderstaande grafiek laat de resultaten zien op taakmotivatie (graag nieuwe dingen willen leren) en de inzet volgens leerlingen zelf en volgens hun docenten. De resultaten wijzen uit dat de BSA leerlingen bij aanvang van het schooljaar over meer taakmotivatie beschikken dan leerlingen op reguliere scholen. Dit geldt zowel voor hun taakmotivatie op de BSA en op hun reguliere school. Bovendien neemt de taakmotivatie bij leerlingen op reguliere scholen wat af. Bij BSA leerlingen neemt dit enigszins toe gedurende het schooljaar. Vergelijkbare resultaten werden gevonden voor inzet. Ook de leerkrachten op de BSA scoren de inzet van hun leerlingen gemiddeld hoger dan leerkrachten op reguliere scholen.

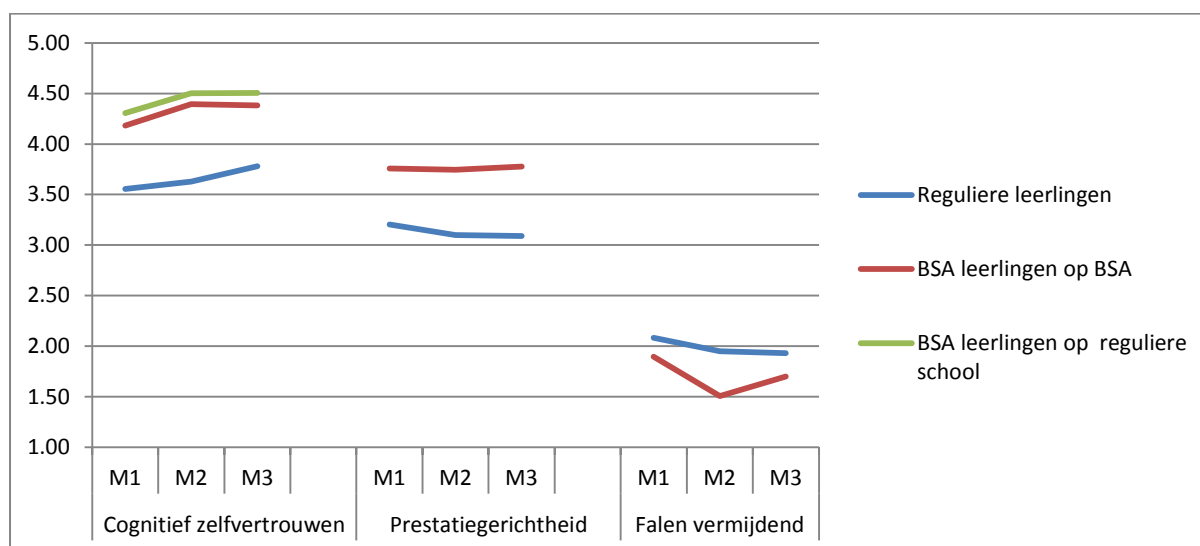
Zelfvertrouwen, prestatiegerichtheid en falen vermijden

Onderstaande grafiek laat de resultaten zien met betrekking tot het zelfvertrouwen bij het leren, prestatiegerichtheid (leren om een hoog cijfer te halen of beter te zijn dan anderen) en falen vermijden (bang zijn om minder slim te lijken dan anderen of een fout te maken). De mate van prestatiegericht zijn en falen willen vermijden zijn bij de BSA leerlingen alleen voor de BSA en niet voor hun gewone school bevestigd omdat de vragenlijst anders te lang zou worden.

De resultaten wijzen uit dat de BSA leerlingen bij aanvang van het schooljaar over meer cognitief zelfvertrouwen beschikken dan leerlingen op reguliere scholen. Op hun reguliere school voelen de BSA leerlingen zich nog iets zelfverzekerder dan op de BSA. Voor alle groepen, zowel leerlingen die alleen regulier onderwijs volgen, als de BSA leerlingen geldt dat het zelfvertrouwen enigszins toeneemt.

Daarnaast lijken BSA leerlingen bij aanvang van het schooljaar iets meer prestatiegericht dan reguliere leerlingen, maar wanneer rekening gehouden wordt met achtergrondkenmerken van leerlingen blijkt dit geen significant verschil. Dat betekent dat BSA leerlingen even prestatiegericht zijn als reguliere leerlingen met vergelijkbare achtergrondkenmerken.

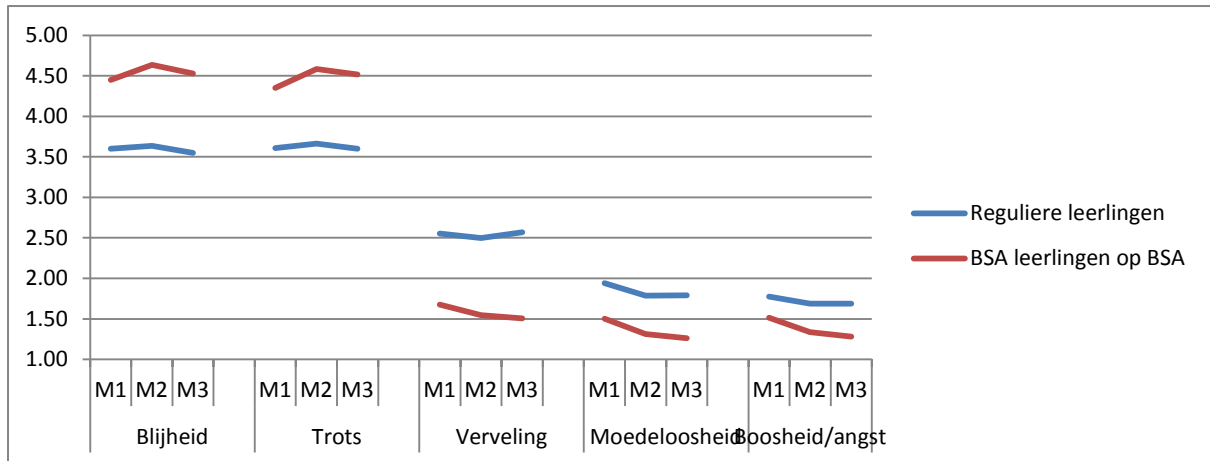
Een hoge mate van falen willen vermijden is ongunstig voor de leeropbrengsten van leerlingen. Er waren wel verschillen in de mate van falen willen vermijden. Dit neemt bij BSA leerlingen bij aanvang van het schooljaar eerst af, maar richting het einde van het schooljaar neemt dit weer iets toe.

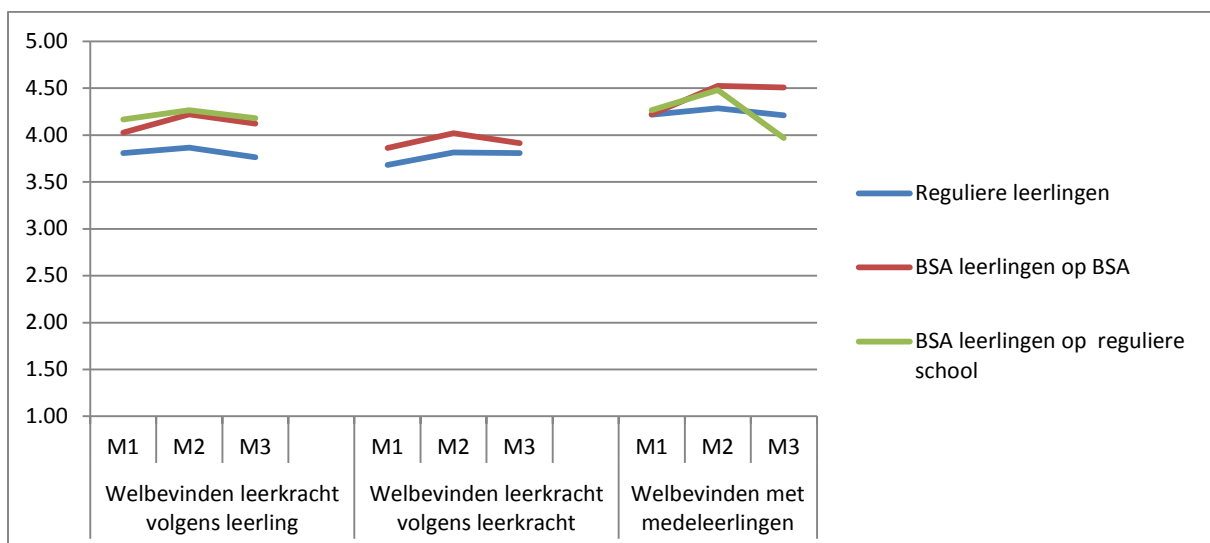
Emotioneel welbevinden en welbevinden in relatie tot de leerkracht en medeleerlingen

Onderstaande grafiek laat de resultaten zien van het emotioneel welbevinden van leerlingen, oftewel welke emoties ze ervaren op school of op de BSA. Voor de BSA leerlingen is dit alleen bevroegd voor de BSA en niet voor hun gewone school. De resultaten wijzen uit dat de BSA leerlingen op de BSA meer positieve emoties ervaren als blijheid en trots en minder negatieve emoties als verveling, moedeloosheid, boosheid of angst dan reguliere leerlingen. Bovendien is er bij de BSA leerlingen een sterkere afname in negatieve emoties zichtbaar.

Alhoewel het welbevinden met hun leerkracht bij BSA leerlingen hoger lijkt te liggen dan bij reguliere leerlingen, blijkt dit geen significant verschil te zijn wanneer rekening gehouden wordt met achtergrondkenmerken van leerlingen. Dit betekent dat BSA leerlingen zich even prettig voelen bij hun leerkracht als reguliere leerlingen met vergelijkbare achtergrondkenmerken. Hetzelfde geldt voor het welbevinden dat leerkrachten rapporteren met hun leerlingen.

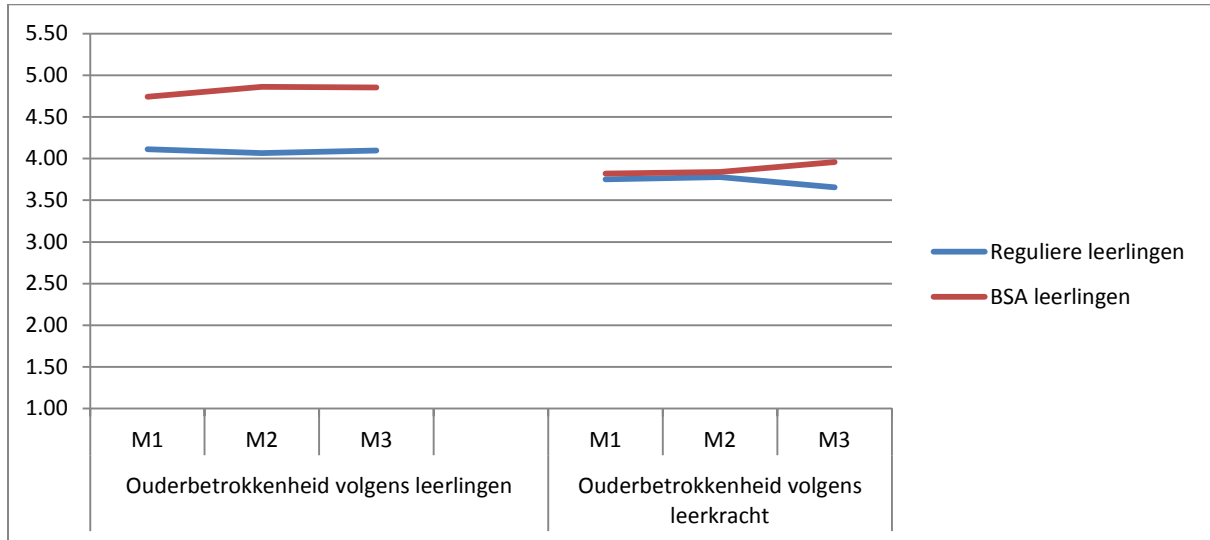
Opvallend is dat de BSA leerlingen een toename rapporteren in hun welbevinden met hun medeleerlingen op de BSA, terwijl hun welbevinden met hun medeleerlingen op hun reguliere school lijkt af te nemen. Bij reguliere leerlingen blijft het welbevinden met medeleerlingen stabiel. Dit lijkt erop te wijzen dat de BSA leerlingen zich prettiger voelen bij hun medeleerlingen op de BSA en daardoor minder positief gaan aankijken tegen hun medeleerlingen op hun gewone school.

Ouderbetrokkenheid

Zowel aan leerlingen als aan leerkrachten is gevraagd naar de mate waarin ouders betrokken zijn bij de onderwijsloopbaan van hun kinderen. Links in onderstaande grafiek is te zien dat BSA leerlingen een hogere mate van ouderbetrokkenheid rapporteren dan leerlingen op reguliere scholen.

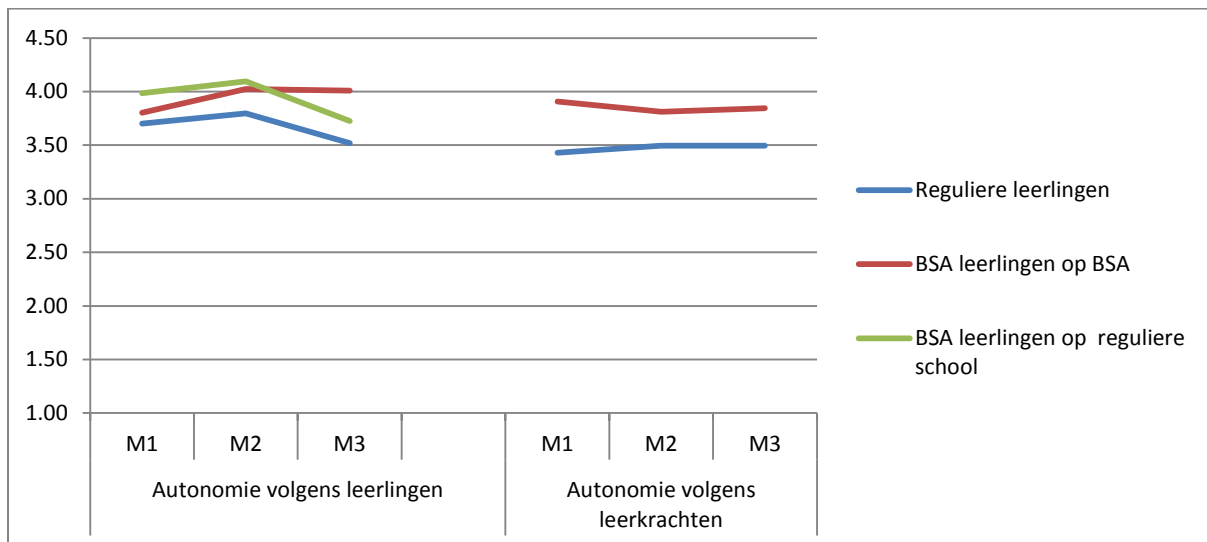
Wanneer het oordeel van docenten op de BSA en op reguliere scholen wordt vergeleken, blijken er tevens significante verschillen te zijn na correctie voor achtergrondgegevens. Hoewel de verschillen klein lijken in de grafiek (doordat in de grafiek niet gecorrigeerd kon worden op achtergrondgegevens), blijkt op de BSA de ouderbetrokkenheid hoger te liggen en sterker toe te nemen dan op reguliere scholen, waar de ouderbetrokkenheid gedurende het jaar wat afneemt.

Lesgeven met autonomie

Uit eerder onderzoek blijkt dat het bieden van autonomie bij het lesgeven belangrijk is om leerlingen te motiveren. Dit houdt in dat leerlingen aangemoedigd worden uit de leeractiviteiten uit eigen vrije wil te ondernemen, bijvoorbeeld omdat ze het zelf leuk of belangrijk vinden, en niet alleen omdat het moet van de leerkracht. Concreet kan het bieden van autonomie bestaan uit het geven van keuzemogelijkheden, leerlingen uitleggen waarom iets belangrijk is om te doen en ruimte te laten voor weerstand van leerlingen.

Onderstaande grafiek laat zien dat de BSA leerkrachten aangeven meer autonomie te bieden dan leerkrachten op reguliere scholen. Dit komt overeen met de ervaringen van leerlingen. Leerlingen op de BSA ervaren meer autonomie dan leerlingen op reguliere scholen. Bovendien is bij de BSA leerlingen een toename in ervaren autonomie op de BSA te zien terwijl er een afname zichtbaar is in de mate van autonomie die de BSA leerlingen op hun reguliere school ervaren.

Vervolg en contact

Momenteel wordt hard gewerkt aan het verwerken van alle resultaten. Dit zal hopelijk resulteren in publicaties in wetenschappelijke tijdschriften en vaktijdschriften voor de onderwijspraktijk. Wanneer deze publicaties verschijnen zult u hiervan tijdig op de hoogte gesteld worden.

Vagen?

Voor meer informatie of toelichting kan contact opgenomen worden met Lisette Hornstra.

Lisette Hornstra

t.e.hornstra@uva.nl of lisettehornstra@outlook.com

06 123 921 81